

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : พฤติกรรมการเลือกบริโภคอาหารของชาวชนบทภาคเหนือ
 ชื่อผู้เขียน : นางสาวพัชรี ยุติธรรม
 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต: สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
 คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชงยุทธ เปลี่ยนผดุง ประธานกรรมการ
 อาจารย์วิสุทธิ์ วานิช กรรมการ
 รองศาสตราจารย์ ดร. พศิน แดงจวง กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกบริโภคอาหารของชาวชนบทภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกบริโภคอาหาร เงื่อนไขและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกบริโภคอาหารของชาวชนบท

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลในพื้นที่โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การจัดสนทนากลุ่ม การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในชุมชน ข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และแยกแยะเป็นหมวดหมู่ เพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ในอคิดชาวชนบทภาคเหนือ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย แหล่งที่ได้มาของอาหารได้จากทุ่งนาและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ป่า หนองน้ำใกล้ ๆ หมู่บ้าน การบริโภคอาหาร มีข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักตามประเพณี ซึ่งมีการสืบทอดต่อกันมา ผู้มีอิทธิพลที่สำคัญที่สุดในการถ่ายทอดการเลือกอาหาร การประกอบอาหารและการบริโภคอาหารคือ สมาชิกในครอบครัว

ปัจจุบัน วิถีชีวิตชาวชนบทภาคเหนือที่อยู่ใกล้เมืองมีเปลี่ยนแปลง มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และโครงสร้างทางสังคม ทำให้สังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรม ที่ทำกินถูกซื้อเป็นโรงงาน วิถีชีวิตของคนในชนบทจึงเปลี่ยนไป ต้องทำงานแข่งขันกับเวลามากขึ้น แหล่งที่

ปัจจุบัน วิถีชีวิตชาวชนบทภาคเหนือที่อยู่ใกล้เมืองมีเปลี่ยนแปลง มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และโครงสร้างทางสังคม ทำให้สังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรม ที่ทำกินถูกซื้อเป็นโรงงาน วิถีชีวิตของคนในชนบทจึงเปลี่ยนไป ต้องทำงานแข่งขันกับเวลามากขึ้น แหล่งที่ได้มาของอาหารในปัจจุบัน ได้ตามร้านค้าของชำ แผงลอย รถเข็น มินิมาร์ท และห้างสรรพสินค้า ขณะเดียวกันลักษณะครอบครัวขยายได้เปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยวเพิ่มขึ้น

พฤติกรรมผู้บริโภคอาหารของครอบครัวเดี่ยวในชนบทภาคเหนือ นิยมรับประทานอาหารสำเร็จรูป และอาหารนอกบ้านมากขึ้น เนื่องจากสมาชิกต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนอกบ้าน ทำให้บทบาทการกลุ่มญาติในครอบครัวลดน้อยลงไป การกล่อมเกลียดจากภายนอกเข้ามาทำหน้าที่แทน คือ ร้านค้า สื่อโฆษณา เพื่อน และโรงเรียน เด็กวัยรุ่น ชอบรับประทานอาหารที่มีรสชาติแปลกใหม่ และที่สำคัญคือ ชอบบริโภคอาหารตามห้างสรรพสินค้า โดยเฉพาะร้านอาหารที่มีสาขามาจากต่างประเทศ

ส่วนในครอบครัวขยาย ยังคงมีบางครอบครัวที่ชอบบริโภคอาหารพื้นเมืองดั้งเช่นอดีต และคงมีความเชื่อเกี่ยวกับเหตุผลข้ออ้าง และข้อแนะนำในการบริโภคอาหารแสลงของกลุ่มหญิงมีครรภ์ หญิงให้นมลูกอยู่บ้าง แต่มีส่วนน้อยที่กลุ่มดังกล่าว จะถือปฏิบัติตามผู้อาวุโส ส่วนมากจะปฏิบัติตนตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เข้าไปรับบริการ

ปัจจุบันกลุ่มผู้สูงอายุส่วนมากจะเริ่มมีเหตุผลในการเลือกบริโภคอาหารมากขึ้น เนื่องจากพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี และความเจริญเข้าสู่หมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้สูงอายุหันมาให้ความสำคัญในด้านการศึกษากับบุตรหลานมากกว่าอดีต

ปัจจัยที่สำคัญ และมีบทบาทในการกล่อมเกลียดคนในชุมชน คือเพื่อน สื่อมวลชน ร้านค้า ซึ่งเป็นปัจจัยแรงและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม และวัฒนธรรม และส่งผลต่อพฤติกรรมในการเลือกบริโภคอาหารต่อคนในชุมชน

Thesis Title : Behaviors of the Northern Rural People in Food
 Selection and Consumption
Author : Miss. Patcharee Yutitrom
M.Ed. : Nonformal Education
Examining Committee :
 Assist. Prof Yongyudh Plianpadund Chairman
 Lecturer. Visut Vanich Member
 Assoc. Prof. Dr. Phasina Tangchuang Member

Abstract

This research was aimed at studying Food selection and consumption behaviors, conditions and factors having impact upon food selection and consumption behaviors of the rural villagers.

This study was a qualitative research, the data were gathered by means of semi-structured interview, participatory and non-participatory observation, focus group discussion, informal conversation and participation in the related community activities, The collected data were examined, categorized, analyzed interpreted and presented in a descriptive and explanatory manner. The findings were as follows :

In the past, the rural people in the northern Thailand had simple ways of living based on their agricultural occupation and extended family pattern. Their sources of food were from the rice fields and natural environment such as swamps and streams nearby their village.

The villagers traditionally consumed sticky rice as the main staple food. This practice had been transferred from generation to generation. The most influential people in transferring food selection cooking and consumption behaviors were the family members.

At present, the northern people's way of life in the community located near the city have been gradually changed. The expansion and development of economic and social structures resulted in turning rice fields into industrial factories sites and the villagers' way of life. Many of them became the factory workers and worked on time-basis. They came home in the evening and had no time to cook as they had done in the past. So, Their sources of food were changed from their natural sources to groceries, vendors, mini - markets, and shopping center. This study found that there was a change on family pattern from the extended to the nuclear type.

The food consumption behaviors of the nuclear family family has been changed accordingly. The family members like consuming ready-made food, food a-la-carte and also eating-out, because they spent most of their time working outside their houses. These behaviors have diminished the family's socialization and allowed other sources to function instead such as shops, media, peer groups, and schools. Young people like eating new kinds of foods particularly, at shopping centers. For the extended family, there was still the existence of traditional food consuming as had happened in the past. Some beliefs in food consumption taboos for pregnant women and breast-feeding mothers still existed. However most of them practised as being advised by health officers.

At the time being, the elder people have been more reasonable in food consumption and selection, influenced by new information received. They paid much attention on education of their new generations more than in the past.

The study also found that the main factors having an effect on socializing the community members in food consumption and selection were their peer groups, mass media, and shopping centers. Those factors became inferntial in activating social and cultural changes, and eventually affecting the food consumption behaviors of the people in the community.